

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

październik-listopad-grudzień

Nr 45
(4/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSCOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Academy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

LESZEK ĆWIKŁA *Respublica bene ordinata. Udział elit prawosławnych w życiu politycznym w Rzeczypospolitej w XV – XVIII w. (część II)* | 11

DARIUSZ BRAKONIECKI *Oddolna działalność obywatelska jako element pozapaństwowych form ochrony bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Zagadnienia administracyjnoprawne* | 27

PAWEŁ BUCOŃ *Formy wykonywania zawodu radcy prawnego* | 37

MARIUSZ Z. JĘDRZEJKO, MIROSŁAW REWERA, KAJA KASPRZAK *Stosunek Unii Europejskiej oraz niektórych państw UE do marihuany. Regulacje prawne w wybranych krajach członkowskich* | 52

KAROL JUSZKA *Czynniki dotyczące podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych* | 74

MIROSŁAW KOPEĆ *O potrzebie wprowadzenia pisemnej interpretacji przepisów dotyczących prawa do emerytury* | 85

MAREK STYCH *Wybrane aspekty prawne i organizacyjne transportu zwierząt gospodarskich* | 96

DARIUSZ ŻAK *Prawne zasady przetwarzania danych osobowych* | 111

SEBASTIAN BAJON *Upadłości i restrukturyzacje w Polsce – wybrane aspekty prawne i statystyki postępowań* | 127

AGATA KACZYŃSKA - KRAL *Między rzeczą a energią – refleksja nad obecnym modelem „sprzedaży” niematerialnego egzemplarza programu komputerowego* | 142

ROBERT KAROWIEC *Aspekt porównawczy Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (w zakresie ochrony praw społeczno-ekonomicznych) z innymi aktami międzynarodowymi o podobnym znaczeniu* | 153

ADAM KARPIŃSKI *Kultura remiksu i dozwolony użytek w prawie autorskim* | 173

AGNIESZKA LASOTA *Komercjalizacja wizerunku a media społecznościowe* | 183

BARTŁOMIEJ ORĘZIAK *Ograniczenia linkowania w Internecie w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – analiza orzeczenia z dnia 14 czerwca 2017 roku w sprawie C-610/15* | 199

PRZEMYŚŁAW PASIERB *Jednolity rynek cyfrowy jako narzędzie harmonizujące wewnątrzspółnotowe korzystanie z własności intelektualnej* | 220

ARTUR TIM *Mandatory Disclosure Rules w Unii Europejskiej - wybrane aspekty regulacji z perspektywy polskiej, niemieckiej i brytyjskiej* | 235

MICHAŁ JĘDRZEJCZYK *Aktualne zasady i kontrola planowania finansowego* | 257

JACEK LEWKOWICZ *Ekonomia kosztów transakcyjnych w teorii i praktyce – integracja pionowa elektrowni z kopalnią węgla brunatnego* | 274

MIROŚLAW MACHNACKI *Wykorzystanie rachunkowości rolnej w wycenie efektów zewnętrznych w rolnictwie* | 290

JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Organizacja zabezpieczenia emerytalnego w Niemczech* | 303

Glosa

SZYMON ROŻEK *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2017 r., II CSK 520/16* | 322

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *Uchwały synodu łęczyckiego z 1257 roku* | 334

Sprawozdanie

ARTUR LIS *Ogólnopolska konferencja naukowa „Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości: Kultura i Tożsamość”, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Lublin, 10.12.2018 r.)* | 340

Contents

Articles

LESZEK ÓWIKŁA *Respublica bene ordinata. Participation of Orthodox Elite in political life in the 15th and 18th century Republic. (part II)* | 11

DARIUSZ BRAKONIECKI *Grassroots active citizenship as an element of non-government forms of security protection of local community. Administrative and legal issues* | 27

PAWEŁ BUCOŃ *The Forms of Practising as a Legal Adviser* | 37

MARIUSZ Z. JĘDRZEJKO, MIROSŁAW REWERA, KAJA KASPRZAK *The attitude of the European Union and some EU countries to marijuana. Legal regulations in selected member countries* | 52

KAROL JUSZKA *Factors connected with resume preparatory criminal proceedings in the judgments issued by the Supreme Court and common courts* | 74

MIROSŁAW KOPEĆ *The need to introduce a written interpretation of the provisions on the right to a retirement pension* | 85

MAREK STYCH *Livestock Transport: Selected Legal and Organizational Issues* | 96

DARIUSZ ŻAK *Legal rules for the processing of personal data* | 111

SEBASTIAN BAJON *Bankruptcies and restructurings in Poland – a selected legal aspects and statistics of proceedings* | 127

AGATA KACZYŃSKA - KRAL *Between thing and energy - a reflection on the current “selling” an intangible copy of a computer program model* | 142

ROBERT KAROWIEC *The comparative aspect of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (regarding the protection of socio-economic rights) with other international acts of similar importance* | 153

ADAM KARPIŃSKI *The remix culture and permitted use in copyright law* | 173

AGNIESZKA LASOTA *Commercialization of the image and social media* | 183

BARTŁOMIEJ ORĘZIAK *Restrictions of linking on the Internet in the light of the case law of the Court of Justice of the European Union - an analysis of the judgment of 14 June 2017 in Case C-610/15* | 199

PRZEMYSŁAW PASIERB *The Digital Single Market as a tool harmonizing the inter – community use of intellectual property* | 220

ARTUR TIM *Mandatory Disclosure Rules in the European Union - remarks from the Polish, German and British perspective* | 235

MICHAŁ JĘDRZEJCZYK *Current principles and control of financial planning* | 257

JACEK LEWKOWICZ *Transaction costs economics in theory and practice – vertical integration of powerplants and coal mines* | 274

MIROŚLAW MACHNACKI *The role of accounting in the valuation of external effects in agriculture* | 290

JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *The organization of pension security in Germany* | 303

Gloss

SZYMON ROŻEK *Gloss to the Decision of the Supreme Court from 25 May 2017, II CSK 520/16* | 322

Source text

ARTUR LIS *The resolutions of the Synod of Łęczycza from 1257 year* | 334

Report

ARTUR LIS *National scientific conference „Polonia Restituta. Decalogue for Poland on the 100th anniversary of regaining independence: Culture and Identity”* | 340

Mirostław Kopec

O potrzebie wprowadzenia pisemnej interpretacji przepisów dotyczących prawa do emerytury

The need to introduce a written interpretation of the provisions on the right to a retirement pension

I. Prawo do wcześniejszej emerytury

Nabycie prawa do emerytury jest dla wielu długo oczekiwanym momentem. W tym czasie nie świadczy się pracy, można więcej czasu poświęcić rodzinie, przyjaciołom, swoim zainteresowaniom itp. Podstawowym wymogiem jest uzyskanie odpowiedniego wieku, zwanego potocznie emerytalnym, oraz posiadanie wymaganego prawem stażu pracy. Oczywiście są to ogólne kryteria, od których ustawodawca wprowadza, wcale nierzadko – wyjątki.

W niektórych przypadkach, aby uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury ustawodawca wymaga, aby przyszły emeryt nie pozostawał w stosunku zatrudnienia. Tak na przykład w ustawie z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela¹, ustawodawca przewidział możliwość nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Takie uprawnienie wynika m. in. z art. 88 ust. 1 cytowanej ustawy. Zgodnie z tym przepisem nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Co do zasady, poza wyjątkami przewidzianymi w art. 88 ust. 1a Karty Nauczyciela, z prawa

¹ Tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 967 ze zm.

do wcześniejszej emerytury może skorzystać nauczyciel, który na swój wniosek rozwiązał stosunek pracy.

Warunkiem przejścia na emeryturę w myśl powyższych przepisów jest rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela. Ustawa przewiduje nieliczne wyjątki od tego ostatniego warunku. Warunek rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela nie jest wymagany, jeżeli rozwiązano z nim ten stosunek na podstawie art. 20 Karty Nauczyciela, lub stosunek pracy wygasł z mocy prawa na skutek upływu 6-miesięcznego okresu przebywania w stanie nieczynnym, albo na skutek odmowy przyjęcia pracy w razie zaistnienia takiej możliwości. Jeżeli nauczyciel przed przejściem na emeryturę był zatrudniony u kilku pracodawców, to warunek rozwiązania stosunku pracy jest spełniony, jeżeli nauczyciel rozwiąże stosunek pracy ze wszystkimi pracodawcami, na rzecz których wykonywał pracę uznawaną za pracę nauczycielską².

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, przepis art. 88 ust 1 Karty Nauczyciela jest przepisem szczególnym w stosunku do przepisów ustawy z 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w zakresie uprawnień emerytalnych nauczycieli normuje wszystkie wymagania, których spełnienie uprawnia nauczyciela do przejścia na emeryturę w niższym wieku³. Dlatego też rozwiązanie stosunku pracy w trybie określonym w Kartce Nauczyciela jest warunkiem koniecznym przy ubieganiu się o wcześniejszą emeryturę nauczycielską. Warto zauważyć, że rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić po wydaniu decyzji ZUS – w trakcie postępowania odwoławczego przed sądem. Wówczas to sąd, w zmienionym już stanie faktycznym winien przyznać emeryturę nauczycielską, oczywiście po spełnieniu pozostałych jeszcze przesłanek⁴. Wydaje się, że z uwagi na model pełnej apelacji w sprawach cywilnych, takie rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić również w trakcie postępowania apelacyjnego.

Podobnie art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych⁵, uzależnia nabycie prawa do emerytury pomostowej m.in. od rozwiązania stosunku pracy. Zgodnie z tym przepisem, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12 tejże ustawy, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

² M. Szymańska, w: A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 435.

³ Zob. wyrok SN z dnia 25 czerwca 2010r., II UK 64/10, Lex nr 607446.

⁴ Zob. wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2012r., II UK 235/11, Lex nr 1216853.

⁵ Tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 1924.

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS⁶, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
6. po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

II. Rozwiązanie stosunku pracy jako warunek konieczny nabycia prawa do wcześniejszej emerytury

Rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić znacznie wcześniej, niż złożenie wniosku o emeryturę pomostową. Ustawa o emeryturach pomostowych nie formułuje wymogu pozostawania w zatrudnieniu w dacie złożenia wniosku o emeryturach pomostowych. Należy zatem przyjąć, że bez względu na postawę prawną ubiegania się o to świadczenie, warunek bycia pracownikiem trzeba powiązać z przesłanką wymagania okresu pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze i odnieść ją do całego okresu podleganiu ubezpieczeniu. Podobnie należy rozumieć warunek rozwiązania stosunku pracy przez osobę ubiegającą się o emeryturę pomostową. Taka wykładnia art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych uprawnia do wniosku, że prawo do takiego świadczenia przysługuje też osobie, która w dniu osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury pomostowej nie pozostawała w zatrudnieniu. Rozwiązanie stosunku pracy musi nastąpić po osiągnięciu wymaganego okresu pracy w szczególnych

⁶ W cytowanym przepisie chodzi o ustawę z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.

warunkach lub pracy o szczególnym charakterze, a nie po osiągnięciu wieku uprawniającego do emerytury pomostowej⁷.

W literaturze podkreśla się, że w polskim systemie ubezpieczeń społecznych rozwiązanie stosunku pracy jest traktowane nie jako przesłanka nabycia prawa do świadczenia emerytalnego, lecz jako warunek realizacji prawa do emerytury nabytego przez pracownika. Dla pracowników, którzy noszą się z zamiarem złożenia wniosku o emeryturę pomostową lub emeryturę nauczycielską, warunek rozwiązania stosunku pracy może być trudny do spełnienia. Takie osoby mogą być niepewne tego, czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych podzieli ich stanowisko w zakresie spełnienia warunków do otrzymania tych emerytur. Wątpliwości mogą pojawić się na skutek braków w dokumentacji dotyczącej przebiegu zatrudnienia, niejednoznaczności przepisów określających rodzaje prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nieprecyzyjne świadectwa pracy, zmieniające się przepisy dotyczące emerytur. Bardzo istotne trudności natury praktycznej mogą pojawić się w związku z likwidacją zakładu pracy i niewłaściwym przechowywaniem dokumentacji pracowniczej. Niestety zdarza się, że wraz z likwidacją zakładu pracy, likwidowana jest także jego dokumentacja, w tym pracownicza. W takich przypadkach, mimo spełnienia wszystkich przesłanek koniecznych do uzyskania emerytury w obniżonym wieku, może pojawić się problem natury formalnej, polegający na nieudowodnieniu okresów zatrudniania, lub braku takiego udowodnienia zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego.

Ewentualne braki w dokumentacji mogą zostać zastąpione innymi dowodami, w tym dowodami z wyjaśnień wnioskodawcy, zeznań świadków, opinii biegłego itp., jednak w takim przypadku wnioskodawca zawsze naraża się na odmowę przyznania prawa do emerytury przez ZUS i na długą drogę sądową. Jeżeli dopiero Sąd przyzna prawo do emerytury, to wnioskodawcy służy emerytura od dnia złożenia wniosku. Nie mniej jednak na czas postępowania przed ZUS i sądem pozbawia się źródła dochodu, z uwagi na konieczność rozwiązania stosunku pracy.

Wątpliwości, co do tego, czy spełnione są wszystkie warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej lub emerytury nauczycielskiej oraz czy uda się udowodnić spełnienie tych wymagań może rodzić po stronie ubezpieczonego niepewność w zakresie rozwiązania stosunku pracy i złożenia wniosku o tą

⁷ M. Zieleniecki w: K. Antonów (red.), M. Bartnicki, B. Suchacki, M. Zieleniecki, *Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 781.

emeryturę. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wyklucza możliwość ubiegania się przez ubezpieczonego o stwierdzenie przez organ rentowy lub sąd okresów ubezpieczenia dla celów ustalenia uprawnień z ubezpieczenia społecznego, w sytuacji gdy jest to możliwe w ramach postępowania o ustalenie prawa do świadczenia prowadzonego przez organ rentowy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, ubezpieczony nie może uzyskać ustalenia przez sąd okresów ubezpieczenia dla celów ustalenia uprawnień z ubezpieczenia społecznego ani dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu⁸. Inaczej rzecz ujmując, ubezpieczony nie ma możliwości ustalenia prawomocnym wyrokiem sądowym okoliczności faktycznych, które w trakcie ubiegania się o wcześniejszą emeryturę mogą okazać się sporne w sporze z ZUS. Jediną możliwością w tym zakresie jest rozwiązanie stosunku pracy, i oddanie całego zagadnienia dotyczącego prawa do emerytury do rozstrzygnięcia sądowego.

Organ rentowy nie ma możliwości ustalenia prawa do emerytury pomostowej lub emerytur nauczycielskiej, w sytuacji gdy nie został spełniony którykolwiek z warunków stawianych przez ustawodawcę, w tym także warunek wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy. W celu ograniczenia wspomnianego wcześniej ryzyka utraty źródła utrzymania, ukształtowała się praktyka występowania przez ubezpieczonych do organów rentowych z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury pomostowej lub nauczycielskiej, jeszcze przed formalnym rozwiązaniem stosunku pracy. W takim wniosku ubezpieczeni domagają się ustalenia przez organy rentowe spełnienia wszystkich poza rozwiązaniem stosunku pracy, warunków do nabycia prawa do emerytury pomostowej lub nauczycielskiej⁹. Jednak taki wniosek może nie spotkać się z przychylnością ZUS, który wyda decyzję o odmowie przyznania prawa do emerytury, podając jako przyczynę brak rozwiązania stosunku pracy. Ewentualne odwołanie do sądu może być oddalone z tej samej przyczyny, nie badając innych przesłanek. Inaczej rzecz ujmując, brak rozwiązania stosunku pracy jest w takim przypadku jedyną i samodzielną podstawą oddalenia wniosku ubezpieczonego. Nie oznacza to wcale, że pozostałe warunki nie zostały spełnione, ponieważ brak rozwiązania stosunku pracy może stanowić samodzielną i niezależną postawę do wydania decyzji odmownej przez ZUS i oddalenia odwołania przez sąd. Zatem ani ZUS, ani sąd nie będą w takim przypadku badali spełnienia pozostałych przesłanek niezbędnych do

⁸ Zob. wyrok SN z dnia 12 maja 2005 r., I UK 245/04, OSNPUiSiSP 2006, nr 3-4, poz. 57, oraz powołane tam orzeczenia Sądu Najwyższego.

⁹ M. Zieleniecki, *op. cit.*, s. 793.

nabycia prawa do emerytury, skoro już na wstępie zaznacza się brak w postaci nierozwiązania stosunku pracy.

III. Postulaty *de lege ferenda*

Aby zapobiec powstawaniu stanu niepewności postuluje się wprowadzenie do ustawy o emeryturach i rentach instytucji pisemnej interpretacji przepisów dotyczących prawa do emerytury. Takie rozwiązanie sprawia, że ubezpieczony mógłby złożyć taki wniosek do Dyrektora ZUS, który miałby 30 dni na wydanie pisemnej interpretacji dotyczącej przepisów prawa do emerytury. Postuluje się, aby takie uprawnienia miały jedynie Dyrektor ZUS, aby zapewnić jednolitość wydawanych interpretacji. We wniosku ubezpieczony powinien przedstawić stan faktyczny, z którym wiąże określone skutki prawne oraz przedstawić dowody, na potwierdzenie tych twierdzeń. We wniosku ubezpieczony powinien zawrzeć również swoje stanowisko w sprawie i je uzasadnić – inaczej rzecz ujmując, winien wskazać, jaką okoliczność chce wykazać, np. długość okresów składkowych, nieskładkowych, pracę w warunkach szczególnych lub pracę nauczycielską i ich okres.

Wydanie interpretacji powinno być zwolnione z opłaty, chociaż przykłady innych interpretacji pokazują, że ustawodawca przewiduje opłatę od wniosku w niewielkiej wysokości. Jeżeli Dyrektor ZUS nie wydałby interpretacji w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, to należałoby uznać, że zgadza się ze stanowiskiem wnioskodawcy. Na wydaną decyzję wnioskodawcy powinno służyć prawo odwołania do sądu. Co istotne, wydana interpretacja nie byłaby wiążąca dla wnioskodawcy, a byłaby wiążąca dla organów rentowych w przyszłości, o ile nie ujawniłyby się nowe fakty i dowody nieznanne wcześniej dyrektorowi ZUS w dacie wydawania interpretacji. Przed wydaniem interpretacji dyrektor ZUS powinien zapoznać się z aktami osobowymi ubezpieczonego, które znajdują się w organie rentowym, oraz z dowodami zaproponowanymi przez ubezpieczonego.

Wprowadzenie powyższego rozwiązania dałoby możliwość uzyskania wiążącego dla organów rentowych stanowiska w przedmiocie przede wszystkim przyszłego zdarzenia, jakim miałoby być rozwiązanie stosunku pracy. Wnioskodawca przed podjęciem tak ważnej decyzji jak rozwiązanie stosunku pracy, miałby jasną sytuację w przedmiocie swojej sytuacji emerytalnej. Organ rentowy miałby możliwość stwierdzić, że wnioskodawca spełnia wszystkie, oprócz rozwiązania stosunku pracy, przesłanki do nabycia wcześniejszej emerytury. Ewentualny

spór organu rentowego z wnioskodawcą byłby przedmiotem postępowania sądowego, z tą jednak różnicą, że wnioskodawca nadal pozostawałby w stosunku zatrudniania i nie pozbawiał się źródła dochodu.

IV. Podobne rozwiązania prawne

Konstrukcja proponowanej instytucji jest analogiczna jak rozwiązania przyjęte na gruncie ustawy z dnia 6 marca 2018r. – Prawo przedsiębiorców¹⁰, a wcześniej w ustawie z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej¹¹. Podobne do postulowanych rozwiązania istnieją na gruncie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa¹².

Zgodnie z art. 34 ustawy – Prawo przedsiębiorców, przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu lub właściwej państwowej jednostki organizacyjnej wnioski o wydanie wyjaśnienia co do zakresu i sposobu stosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (interpretacja indywidualna). Ust. 2 omawianego przepisu stanowi, że wniosek o wydanie interpretacji indywidualnej może dotyczyć zaistniałego stanu faktycznego lub zdarzeń przyszłych. Zaś zgodnie z ust. 3, przedsiębiorca we wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej przedstawia zaistniały stan faktyczny lub zdarzenie przyszłe oraz własne stanowisko w sprawie. Regulacja interpretacji indywidualnej, zawarta w art. 34-36 ustawy – Prawo przedsiębiorców, jest tożsama z poprzednim uregulowaniem tej instytucji, jaka miała miejsce w czasie obowiązywania ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 nieobowiązującej już ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca mógł złożyć do właściwego organu administracji publicznej lub państwowej jednostki organizacyjnej wnioski o wydanie pisemnej interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie. Zgodnie z ust. 2, wniosek o wydanie interpretacji może dotyczyć zaistniałego stanu faktycznego lub zdarzeń przyszłych. Przedsiębiorca, w myśl kolejnych ustępów cytowanego artykułu, we wniosku o wydanie interpretacji

¹⁰ Dz.U. nr 646 ze zm.

¹¹ Tekst jednolity Dz.U. z 2017r., poz. 2168 ze zm.

¹² Tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 800, ze zm.

jest obowiązany przedstawić stan faktyczny lub zdarzenie przyszłe oraz własne stanowisko w sprawie. Wniosek o wydanie interpretacji zawierać musiał również: firmę przedsiębiorcy, oznaczenie siedziby i adresu albo miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy, numer identyfikacji podatkowej (NIP), numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, o ile przedsiębiorca taki numer posiada, adres do korespondencji w przypadku, gdy jest on inny niż adres siedziby albo adres zamieszkania przedsiębiorcy. Udzielenie interpretacji następowało w drodze decyzji, od której przysługuje odwołanie. Interpretacja zawiera wskazanie prawidłowego stanowiska w sprawie wraz z uzasadnieniem prawnym oraz pouczeniem o prawie wniesienia środka zaskarżenia. Wniosek o wydanie interpretacji podlegał opłacie w wysokości 40 zł. Analogiczne rozwiązania przyjął ustawodawca na gruncie obecnie obowiązującej ustawy – Prawo przedsiębiorców, stąd też dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa w tym zakresie zachowuje nadal swoją aktualność.

Art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej obowiązywał od 25 sierpnia 2008r. Ustawodawca wprowadził omawianą regulację jako wyraz ułatwienia przedsiębiorcom prowadzenia działalności gospodarczej. W ten sposób ustawodawca dał przedsiębiorcom możliwość interpretacji ich sytuacji prawnej w zakresie szerszym niż tylko w zakresie interpretacji indywidualnych przepisów prawa podatkowego¹³.

Podobnie na gruncie ustawy – Ordynacja podatkowa, ustawa ta daje możliwość podatnikowi wyjaśnienia wątpliwości w zakresie swojej sytuacji, tak obecnej jak i przyszłej. Zgodnie z art. 14 b § 1 tej ustawy, Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, na wniosek zainteresowanego, wydaje, w jego indywidualnej sprawie, interpretację przepisów prawa podatkowego (interpretację indywidualną). Zgodnie z paragrafami następnymi, wniosek o interpretację indywidualną może dotyczyć zaistniałego stanu faktycznego lub zdarzeń przyszłych, przedmiotem wniosku o interpretację indywidualną nie mogą być przepisy prawa podatkowego regulujące właściwość oraz uprawnienia i obowiązki organów podatkowych. Składający wniosek o wydanie interpretacji indywidualnej obowiązany jest do wyczerpującego przedstawienia zaistniałego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego oraz do przedstawienia własnego stanowiska w sprawie oceny prawnej tego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego¹⁴. Organy podatkowe oceniają, czy stanowisko podatnika jest prawidłowe. Warto zauważyć, że

¹³ C. Kosikowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 101.

¹⁴ A. Kabat, *Wiążące interpretacje przepisów prawa podatkowego – korzyści po zmianach?* Cz. I, Prawo i Podatki, 2007, nr 2, s. 7 i n.

pisemne interpretacje przepisów prawa podatkowego funkcjonują na gruncie ustawodawstw wielu krajów, stając się standardem w tym zakresie¹⁵.

V.Podsumowanie

Skoro zatem na gruncie ustawy – Prawo przedsiębiorców i Ordynacja podatkowa, pewne podmioty, często będącymi profesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, mają możliwość domagania się wyjaśnienia ich sytuacji na tle obowiązujących przepisów, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby takie uprawnienie dać także osobom ubiegającym się o wcześniejszą emeryturę. Często są to osoby nie mające do czynienia na co dzień z gąszczem przepisów prawnych.

Taka instytucja pozwoliłaby przyszłym emerytom na podjęcie decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy w tych wypadkach, gdy jest to konieczne, aby uzyskać prawo do emerytury. Takie uregulowanie pozwoliłoby na jednolite stosowanie przepisów regulujących prawo do emerytury, a jednocześnie potwierdzałoby prawidłowe rozumienie danego przepisu przez podmiot, który zamierza ubiegać się o emeryturę, w kontekście przedstawionego i wykazanego stanu faktycznego.

Postulowane rozwiązanie miałoby bez wątpienia również swój walor ekonomiczny. Grono osób, które kontynuują zatrudnienie do czasu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, mogłoby rozwiązać swój stosunek pracy, mając już ustalone i wiążące dla ZUS przesłanki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Oczywiście jest, że na skutek odejścia pracownika na wcześniejszą emeryturę, pracodawca będzie poszukiwał nową osobę na to miejsce.

Zastosowanie się do pisemnej interpretacji przez ubezpieczonego nie może mu szkodzić. W omawianej regulacji winien znajdować się zapis, zgodnie z którym zastosowanie się przez ubezpieczonego do interpretacji Dyrektora ZUS nie może szkodzić temu pierwszemu. Z punktu widzenia przepisów Konstytucji RP nie można oczywiście wymagać, aby pisemna interpretacja była wiążąca dla Sądu, na etapie ewentualnego postępowania sądowego. Zgodnie bowiem z art. 178 ust. 1 Ustawy z dnia 02.04.1997 r. Konstytucja RP, sędziowie w sprawowaniu urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Niezawisłość sędziowska wymaga, aby Sąd stosował prawo nie będąc związanym wykładnią, którą dokonał Organ ZUS. To oznacza, że pisemna interpretacja byłaby wiążąca tylko dla Organów Rentowych, nigdy zaś dla Sądów.

¹⁵ W. Morawski, *Interpretacje prawa podatkowego i celnego – stabilność i zmiana*, Warszawa 2012, s. 344 i n.

Jednak wydaje się, że postulowane rozwiązanie jest oczekiwane z punktu widzenia osób, które pragną skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury. Rozwiązanie polegające na wprowadzeniu pisemnej interpretacji przepisów określających prawo do emerytury pozwoliłoby na znaczne wyeliminowanie ryzyka łączącego się z koniecznością rozwiązania stosunku pracy. Proponowana regulacja ma również swój walor ekonomiczny – pozwalający na znalezienie zatrudniania zwłaszcza wśród młodych nauczycieli. Ponadto, daje możliwość uzyskania gwarancji przez grupę ludzi, którzy często sami nie są w stanie prawidłowo ocenić swojej sytuacji prawnej i są skazani na interpretację przez organy rentowe, już w czasie po rozwiązaniu stosunku pracy.

Bibliografia

Akty prawne

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela, tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 967 ze zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa, tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 800, ze zm.
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej, tekst jednolity Dz.U. z 2017r., poz. 2168 ze zm.
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 1924.
- Ustawa z dnia 6 marca 2018r. – Prawo przedsiębiorców, Dz.U. nr 646 ze zm.

Orzecznictwo

- Wyrok SN z dnia 12 maja 2005 r., I UK 245/04, OSNPUSiSP 2006, nr 3-4, poz. 57.
- Wyrok SN z dnia 25 czerwca 2010r., II UK 64/10, Lex nr 607446.
- Wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2012r., II UK 235/11, Lex nr 1216853.

Literatura

- Kabat A., *Wiążące interpretacje przepisów prawa podatkowego – korzyści po zmianach?* Cz. I, Prawo i Podatki, 2007, nr 2.
- Kosikowski C., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Morawski W., *Interpretacje prawa podatkowego i celnego – stabilność i zmiana*, Warszawa 2012.
- Szymańska M., w: A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2015.

Zieleniecki M. w: K. Antonów (red.), M. Bartnicki, B. Suchacki, M. Zieleniecki, *Emerytura i renty z FUS. Emerytura pomostowe. Okresowe emerytura kapitałowe. Komentarz*, Warszawa 2014.

Streszczenie

W niektórych przypadkach, aby uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury, jak w przypadku tzw. emerytury nauczycielskiej lub pomostowej ustawodawca wymaga, aby przyszły emeryt nie pozostawał w stosunku zatrudnienia. Rozwiązanie stosunku pracy może być jednak ryzykowne, z uwagi na możliwość zakwestionowania pozostałych przesłanek przez organ rentowy. W tym celu postuluje się wprowadzenie do polskiego systemu prawa pisemnej interpretacji przepisów dotyczących prawa do emerytury. Rozwiązanie takie daje pewność osobie, która zamierza skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury, że spełnia wszystkie przesłanki do nabycia tego prawa. Wówczas rozwiązanie stosunku pracy jest formalnością, nie niosącą za sobą żadnego ryzyka.

SŁOWA KLUCZOWE: prawo do emerytury, pisemna interpretacja przepisów prawa, rozwiązanie stosunku pracy, wiek emerytalny, aktywizacja zawodowa.

Summary

In some cases, to get the right to early retirement, as in the case of teacher's or bridging pension the legislator requires that the future pensioner should not remain in the employment relationship. However, termination of the employment relationship may be risky due to the possibility of challenging the remaining premises by the pension body. To this end, it is postulated to introduce in the Polish legal system a written interpretation of the provisions on the right to a retirement pension. Such a solution gives certainty to the person who intends to take advantage of the right to early retirement, that he / she fulfills all the conditions to acquire this right. Then, the termination of the employment relationship is a formality that does not carry any risk.

KEY WORDS: the right to a pension, written interpretation of the law, termination of employment, retirement age, professional activation.

Nota o autorze

dr Mirosław Kopeć - adwokat, adiunkt na Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym w Radomiu, zainteresowania naukowe: prawo karne, e-mail: miroslawkopec@interia.pl